

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

טוראי יוסף ויסמן ז"ל

בן רבקה ואברהם-דוד

נולד בפולין

בשנת תר"ף, 1920

התגורר בכפר עציון

שרת בחיל הרגלים

נפל בעת מילוי תפקידו בשרותו

ד' באייר תש"ח, 13/5/1948

נקבר בהר הרצל

אזור: א חלקה: 18 שורה: 12 קבר: 12

בן 28 בנופלו

קורות חיים

יוסף, בנם של רבקה ואברהם דוד, נולד בשנת תר"פ (1920) בפולין, בעיר ביאלה-פודלאסקה שבמחוז לובלין, במזרח המדינה. אביו היה למדן וחסיד ששקד על לימוד התורה יומם וליל, ויוסף קיבל חינוך תורני והצטיין בלימודיו. אמו ניהלה חנות מכולת ומכאן באה פרנסת המשפחה.

בסיום לימודיו היסודיים עבר יוסף ללמוד בישיבת נובוגרודק, ומשם המשיך לישיבה בברנוביץ.

עם פרוץ מלחמת העולם השנייה, ספטמבר 1939, סופח מחוז נובוגרודק לברית המועצות. בחורי הישיבה ברחו לוויילנה. גם יוסף ואחיו יעקב חיים ברחו לוויילנה, שם התאחדו עם אחותם בתיה.

וילנה נכבשה ב-19 בספטמבר 1939 בידי הצבא האדום הרוסי, והעיר נמסרה לידי הליטאים. ביולי 1940 צורפה ליטא לברית המועצות והפכה

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

לרפובליקה סובייטית. הפעילות הכלכלית, הציבורית והחינוכית נאסרה על היהודים, ואלפים מהם יצאו את העיר.

ב-24 ביוני 1941 פלשו לוויילנה הגרמנים. היהודים, שכעת מנו כ-55,000 איש, חויבו לשאת טלאי צהוב וזכויותיהם הבסיסיות ניטלו מהם. בחודשים אוגוסט-ספטמבר 1941 נערכו אקציות, וקרוב ל-8,000 יהודים נרצחו באתר ההשמדה פונאר.

בספטמבר 1941 הוכרז על הקמת גטו בוויילנה, וכ-40,000 יהודים רוכזו בו. מספרם הלך והתמעט בעקבות האקציות המרובות ומעשי הרצח ההמוניים. עד סוף 1941 נרצחו בגטו 33,000 מיהודי וילנה.

בספטמבר 1943 נערכו אקציות גירוש למחנות ריכוז באסטוניה והגטו חוסל. אלפי ילדים, נשים וזקנים נשלחו למחנה ההשמדה בסוביבור, שם נטבחו באכזריות. כמה מאות מתושבי הגטו הצליחו לצאת ליערות הסביבה, שם התארגנו בפלוגות של פרטיזנים להמשך הלחימה בגרמנים.

באותן שנים הצליחו כמה מאות מבני הישיבה להגר, בחלקם הגדול ליפן ומיעוטם לארץ ישראל. יוסף לא הצליח לעזוב, ובתקופה זו הצטרף לתנועה הציונית.

במהלך שנת 1943 נרצחו אחיו ואחותו של יוסף. הוא עצמו, היחיד ששרד מהמשפחה, נשלח מגטו וילנה למחנות עבודה שונים בלטביה ובגרמניה והתענה קשות. בסוף המלחמה מצאוהו האמריקאים שוכב בערמת גופות קרות כשהוא במצב של אפיסת כוחות. הוא הובא לבית חולים, ולאחר שלושה חודשי טיפול התאושש.

יוסף עבר ללנדסברג, גרמניה, שם שהה שנה אחת במחנה העקורים. הוא נמנה עם מייסדי קיבוץ "בני עקיבא" ועסק בהדרכה בשיעורי תורה ובעברית. מספרת בת דודו: "שאיפה אחת מילאה את לבו: לעלות ארצה. רבות היו האפשרויות, ואף התנאים היו נוחים להישאר ולחיות בגרמניה, ולו לכמה שנים כדי לעשות עושר, אך אהבה עזה למולדת פיעמה בו והוא היה בין הראשונים שעלו ארצה מאותו מחנה."

באביב 1946 המשיך עם קיבוצו לקיבוץ הכשרה של תנועת "תורה ועבודה" בוואלמאדינה שבאיטליה, וגם שם היה פעיל בשטח התרבותי.

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

במקום זה נודע לו על הירצחם של הוריו ואחיותיו בידי הנאצים. במכתב שכתב לקרוביו בארץ הוא משתף בתחושותיו: "אני מתאמץ להפסיק מנושא זה, כי אם אכתוב על כך לא תספיק הדיו בשבילי ואצטרך לגמור בדמעות-דם. אומר די לצרותינו! כשאזכה בקרוב לעלות ארצה אז אספר לכם הכול בפרוטרוט. תשמרו את המכתב והתמונות שאני שולח לכם. את ה'אוריגינל' של תמונת אחי מנעוריו שמרתי בכל ימי היותי בגטו ובמחנות, בכל הביקורים והחיפושים. רק זה נשאר לי מכל תמונותיי, ממשפחתי".

ב-14 ביולי 1946 הוא כותב לקרוב משפחתו: "... בייחוד אני מודה לך על מיליך היקרות שכתבת לי, היקרות לי מפנינים ומפז, דברי-ציונות, דברים מעודדים, דברים הנותנים לי חילוף-כוח בחיי פה בגלות, דברי ביטחון ותקווה, שהיישוב לוחם כדי לקבלנו. וגם אנו לוחמים ברוב מרץ לכניסתנו ארצה, למולדתנו אשר הייתה שלנו ותהיה שלנו. למרות הכול נעלה ארצה, הניצחון יהיה לצדנו ונקים מדינה עברית, כי איננו מבקשים 'נדבות' ממי שהוא, כי איננו אביונים מחזרים על הפתחים; אנו דורשים מדינה עברית, כי היא שייכת לנו, ושילמנו די 'דמים' - תרתי משמע. ואם אדוני-העולם בוגדים בנו, אין אנו מתחשבים בהם, כי הם בעלי-בתים זרים, אורחים בלתי-מוזמנים. ואם נפלו אלף, אלפים נעפיל! ודי לשוטט בגלות! לעת-עתה אני נמצא פה בוואלמאדינה, בקיבוץ יפה ומסודר בכול - בתרבות, בעבודה ובמזון. ואנו מחכים ומצפים בכל רגע ורגע לפקודת "עלייה".

הרגע המיוחל הגיע ב-2 באוגוסט 1946, אז עלה יוסף עם חבורתו על אוניית המעפילים "כ"ג יורדי הסירה". האונייה, שאורגנה על ידי המוסד לעלייה ב' של ה"הגנה", הפליגה מנמל בוקה דה מגרה באיטליה, כשעל סיפונה 790 מעפילים. לאחר שנתגלתה על ידי מטוס סיור בריטי נשלחה אליה משחתת של הצי המלכותי הבריטי, המלחים השתלטו על הספינה וגררו אותה לנמל חיפה. המעפילים פתחו בשביתת רעב במחאה על גירושם הצפוי, ולאחר מאבק אלים הועלו לאונייה בריטית והובלו למחנות הגירוש בקפריסין. מספרת בת דודו של יוסף: "הם היו הראשונים שהועמדו בפני מציאות אכזרית כזו, של תעלולי השלטון העוין בארץ, וכולם כאיש אחד התנגדו לה, בכל יכולתם".

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

כמחצית השנה שהה בקפריסין. בתקופה זו היה יוסף פעיל בתנועת "הפועל המזרחי", והמשיך לעסוק בפעולות תרבות ובהוראת עברית. בד בבד, נטל חלק באימוני ה"הגנה", מתוך הכרה עמוקה כי בארץ צפויה תקופת מאבק קשה שיש להתכונן לקראתה.

בחודש אדר תש"ז (פברואר 1947) הגיע יוסף לארץ. שהה תקופת מה במחנה עולים בקריית שמואל, ואז התאחד עם קרוביו בירושלים, אך רק לזמן קצר. אלה רצו כי יישאר עמם, אך רצונו הלוהט לשרת את המולדת במידה הגדולה ביותר הובילו לכפר עציון.

בכפר עציון, ראשון יישובי גוש עציון, נקלט יוסף יפה בחברה ובעבודה, במשק ובבניין, ובשעות הפנאי עסק בתורה. הוא הרבה לכתוב לקרוביו ולתאר את המתרחש בגוש, כשממכתביו נובעת אמונה חזקה ושלמה בצדקת הדרך, וביטחון ותקווה לגבי העתיד. ביום 20 באפריל 1947 הוא כותב: "אני מרגיש עצמי בטוב. אני בריא, שמח ומאושר. אם יש לי איזו דאגה אני משתדל להסיח דעתי ממנה ועושה את עבודתי הלאה. אני מתגבר בתקוותי ובתקוות הכול כי יהיה טוב, כי מוכרח להיות 'טוב', כי עתידנו עוד יזהיר כנוגה אור. ואת חלומנו נגשים. לא לשווא יהיה עמלנו. כל טיפה של דם נקי תתבע כפליים. העיקר נזדיין במרץ וברוח ונאחד כל פעולותינו וכל רעיונותינו למרכז אחד נקי וצלול. אז נצליח בזה שכל יהודי רוצה להצליח ולמצוא בארצו..."

שלושה חודשים אחר כך, ב-14 ביולי 1947, הוא כותב: "... הימים ימי עבודה הם, העבודה הולכת ונמשכת במלוא הקיטור... תודה לאל, אני בריא, עובד בבניין, במשך השתתפותי בבניין גמרנו חמישה בתים, גם לעתים קרובות אני שומר... ואני שבע רצון".

על פי החלטת החלוקה של האו"ם מיום כ"ט בנובמבר 1947 לא נכלל גוש עציון בתחומי המדינה היהודית. מאז עמד המקום במוקד התקפות בלי פוסקות.

ימים ספורים לאחר ההחלטה כותב יוסף: "8 בדצמבר 1947. באמת יש לי הרבה לכתוב לכם, מתקופת השמחה, ומתקופת המצב הנוכחית, אלא אסתפק עכשיו בשורות מספר, כיוון שהזמן והמצב לא מרשים לי להרבות

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

ולהאריך בכתיבה... ימי השמחה עברו אצלנו כמו בכל היישובים היהודיים, קולות ששון ושמחה נישאו מכפר עציון על כל ערי והרי יהודה, האדיר?ת, השירה וההתרגשות, השמחה והריקודים החמים - אי אפשר לי לתאר לכם במילים... שמחה כזאת עוד לא ראיתי, ובשמחה כזאת עוד לא השתתפתי מיום היותי לאיש. נקווה שכאלה תהיינה הרבה והרבה!" ואף כי השמחה מהולה הייתה בעצב, שרתה רוחו האופטימית מעל הכול ולא נדמה: "ימי השמחה נגמרים והגיעו ימי עצב, ימים לעמוד על המשמר ולהיות מוכן להדוף כל ניסיון מצד האויב הרוצה לשלול מאתנו זכותנו לחיות כעם חופשי במדינתו. נהיה בטוחים שננצח בכל החזיתות כי הצדק אתנו... נעלה את שמחתנו 'במדינה העברית' מעל לראשינו. אל דאגה! השמש מתחילה לזרוח לניצחוננו".

בחורף תש"ח השתתף יוסף באימונים, בעבודת ביצורים ובשמירה, וכחבר פל"ם (פלוגת משמר) של המשק התגלה כאחד מטובי הלוחמים. בינתיים מצא לו חברה כלבבו, רחל הילר, והם החליטו לבנות יחד את ביתם בכפר אחרי הניצחון.

ביום 17 בינואר 1948 הוא כותב: "...מעשי חשמונאים היו כאן, ולא עוד, אלא שגם אני זכיתי להיות בין אלה ולקחת חלק במעשי הגבורה האלה. בעיני ראיתם, חייתי והייתי בהם: המונים-המונים הקיפו והתקיפו אותנו ורצו להשמיד, להרוג ולאבד את הכול... אבל אחת ידענו וזכרנו: בתפילת שחרית אמרנו 'אל נקמות הופיע' - וכך היה. אנחנו ראינו את נפלאות ה' וגבורת ה' אשר נתן כוח וגבורה בידינו להפיל חללים, פגרים. אנחנו ראינו אותם כורעים תחתיהם ומשאירים את פגריהם והניצולים ברחו כל עוד נפשם בכפם, ואנחנו קמנו ונתעודד. נמסרו גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים. 'נס גדול היה שם' לפני אלפיים שנה - וההיסטוריה חוזרת על עצמה. נס גדול היה כאן בהרי-יהודה, במקום בו לחמו הראשונים לפנינו..."

בשל חשיבות גוש עציון במערכה ושליטתו על הכביש המחבר בין חברון וירושלים פתח הצבא הירדני הסדיר ("הלגיון הערבי") במתקפה עזה עליו עוד קודם לסיום המנדט וצאת הבריטים מהארץ.

בששת חודשי המערכה היה גוש עציון נתון במצור מרבית הזמן, אי בודד של התיישבות יהודית מוקפת ערבים. כל אנשי הגוש, ויוסף ביניהם, שירתו במחוז ירושלים של ה"הגנה", שלימים הפך לחטיבת "עציוני" -

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

היא חטיבת "ירושלים" (חטיבה מספר 6). ה"הגנה" תגברה את הגוש בלוחמים נוספים מחטיבת "הראל" של הפלמ"ח, מאנשי החי"ש (חיל השדה) של הארגון מירושלים ומהחי"ש הדתי בתל אביב.

ב-16 במרס 1948 כותב יוסף: "... בדרך כלל שוררת הפוגה במקצת בסביבתנו. אנו תקווה ששלוש ושלושה יושנו בגבולותינו בפרט, ובכל גבולות הארץ בכלל. אני בריא ומצב רוחי טוב. אני בין הרבים העומדים איתן על משמרתם. אנו מקווים ששכנינו לא יעזו לפגוע בנו אחרי הלקח הטוב שקיבלו כאן..." ביום 3 באפריל 1948 הוא כותב: "... לבטח שמעתם וקראתם הרבה על מה שהתרחש כאן לפני ימים מספר. לוחמים עברים החזיקו מעמד בקרב של שלושים שעות במצב נורא ואיום, שכונו בתוך לועו של הארי. עייפים, רעבים וצמאים, שבורים ורצוצים לחמו עם האויב אשר רצה להשמיד אותם כליל, אבל לשווא היה זממו הרע. המעטים ניצלו על ידי משא ומתן עם הצבא שנתאכזב אחר כך, חבל, חבל על הכלים שנפלו בידי מרצחים... אבל הנפש יקרה לנו". בהמשך הוא מתאר גם את החיים שמעבר למצב הביטחוני: "אנו משתדלים שהחיים יישאו אופי תרבותי, ובאמת בשעות הפנויות מתאספים חוגים שונים ולומדים שונות. מדי פעם בפעם מסדרים הצגות, עובדים ושומרים ועובדים. וכן יום גורר יום, לילה גורר לילה, עד שהימים הנוראים והעצובים יחלפו וילכו לעזאזל, ויגיעו ימים טובים, ימי שלום, ימי תרועות-ניצחון בחוצותינו... מזג האוויר אצלנו על פי רוב גשום הוא. גשם יורד בזעף, יורד ויורד ואינו פוסק. כל הבר?כות מלאות. לפני שבועיים בערך היו ההרים מכוסים שלג. דרכנו בשלג עד למעלה נעליים. דימיתי שאני נמצא בתוך איזה כפר פולני".

במכתב מ-6 במאי 1948 ניכר המאבק המתחולל בנפשו: "... אני משתדל להתגבר ולהתחזק, אחרי הימים הקשים שעברו עלינו. קשה לי לכתוב, אני נמצא עוד תחת רושם ההתקפה הכבדה והרעשת הכלים מכלים שונים, קולות וזמזומים שונים. הם סבלו אבדות כבדות מאוד... מוכרחים להמשיך בדרכנו עד הניצחון והגשמת החזון!"

ההתקפה האחרונה והגדולה מכולן על גוש עציון נערכה בימים 12-13 במאי 1948. חיילי הלגיון השתלטו על כמה משלטים הסמוכים לכפר עציון, והצליחו לבתר את הגוש לשניים. למחרת, ד' באייר תש"ח (13.5.1948), פרצו את ביצורי הכפר כשהם חמושים במשוריינים ובארטילריה, ומלווים בכוח מקומי רב מכפרי הסביבה.

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

יוסף, שבימי ההתקפה האחרונים השתתף בהגנת הקטע המערבי של הכפר, נפגש עם חברתו בפעם האחרונה במקלט שמתחת לבניין המנזר הגרמני - מושב המפקדה ותחנת העזרה הראשונה. האויב, שלא יכול היה לחדור לתוך המקלט, פוצץ את הבניין על יושביו ואלו נקברו חיים תחת ההריסות. יוסף וחברתו רחל הילר היו בין הנופלים.

למעלה ממאה מגיני הכפר נפלו באותו יום, רבים נרצחו לאחר שנכנעו. למחרת, ביום ה' באייר תש"ח (14 במאי 1948), יום הכרזת המדינה, נכנעו מגיני יתר שלושת יישובי גוש עציון: רבדים, משואות יצחק ועין צורים. ביום זה חדל הגוש מלהתקיים, ושרידי מגיניו הלכו בשבי הירדני.

יוסף היה בן עשרים ושמונה בנפלו.

גופות הנופלים נותרו במקום נפילתם במשך כשנה ויותר. שרידיהם נאספו בשנת 1949 במבצע מיוחד של הרבנות הצבאית. הם הובאו למנוחת עולמים בקבר אחים גדול בהר הרצל בירושלים, בטקס ממלכתי שהתקיים ביום כ"ה בחשוון תש"י (17.11.1949).

הספיד את יוסף חברו: "מופלא היה הבחור היקר הזה: מצניע לכת היה, אך מלא גאווה לאומית. חדור אהבת הבריות, אך שנאת מוות שנאה נפשו את המציקים לעמו. גחלת אהבה לעמו ולארצו טמון בלבו, בעברו בכור הענות ובהיותו בגולה הדוויה. תמיד אמר שיש לשכוח את העבר הנורא ולהתמסר בכל הכוח לבניין העתיד, ורק עתיד אחד היה קיים בשבילו - עם חופשי במולדתו, אבל בלבו שמר את היגון הכבד והנורא על אובדן כל משפחתו, בתופת המלחמה. הוא חזה את המדינה, ידע שהיא מוכרחה לבוא, נלחם ונפל למענה, אך לא זכה לראות בהתגשמות חזונו, ואף לא לדעת בשעת נפילתו, שאת המדינה שירת, ולמענה נפל".

בכרך ב' של "גילוי אש" - ספר שערך משרד הביטחון ובו מעזבונם הספרותי-אמנותי של הבנים שנפלו, פורסמו מכתבים שכתב יוסף לקרוביו מתחנות חייו השונות.

א

ואלמאדינה, 14.7.46

לכב' בת-דודתי נחמה, בן-דודי ישראל, בנכם חיים, וכל משפחתכם, שלום רב לכם!

מכתבכם הראשון הגיע לידי אחרי רוב געגועים וצמאון לקרוא מליכם. מניתי את המלים, כמי שמונה דיגרי-זהב. קראתי כל מלה ומלה בהתלהבות יתירה ושמחה נפלאה מאד. כמובן... אתכם הצדק: שלא היתה כתובת ברורה ומפני זה לא הגיעו מכתביכם אלי. אני מודה לך, ישראל-יצחק יקירי, על המחמאות שאתה כותב לי בענין העברית. אבל ידוע תדע שאינני יודע עוד את השפה וכותב בהרבה שגיאות. ואולם אני מקווה, כשאבוא ארצה, אתרגל יותר, גם עכשיו אני מאמץ עצמי לכתוב עברית, כדי להתרגל יותר בשפה.

ביחוד אני מודה לך על מליך היקרות שכתבת לי, היקרות לי מפניגים ומפני דבר-יצונו, דברים מעורדים, דברים הנותנים לי חילוף-כוח בחיי פה בגלות, דברי בטחון ותקווה, שהשיבו לוחם כדי לקבלנו. וגם אנו לוחמים ברוב מרץ לכניסתנו ארצה, למולדתנו אשר היתה שלנו והיא שלנו ותהיה שלנו. למרות הכל נעלה ארצה, הנצחון יהיה לצדנו ונקים מדינה עברית, כי איננו מבקשים "גדרבות" ממי שהוא, כי איננו אביונים מחזרים על הפתחים; אנו דורשים מדינה עברית, כי היא שייכת לנו, ושילמנו די "דמים" — תרתי משמע. ואם אדוני-העולם בוגדים בנו, אין אנו מתחשבים בהם, כי הם בעלי-בתים זרים, אורחים בלתי-מוזמנים. ואם נפלו אל-ף, אלפים נעפיל! ודי לשוטט בגלות!

לעת-עתה אני נמצא פה בואלמאדינה, בקיבוץ יפה ומסודר בכל, — בתרבות, בעבודה ובמוון. ואנו מחכים ומצפים בכל רגע ורגע לפקודת "עליה" כדי להמשיך הלאה את דרכנו שהתחלנו לפני פסח ממצרים, היא גרמניה הארורה (באואריה, לנדסברג) דרך איטליה. אני תקוה שבקרוב נתחיל לעזוב מקומנו פה, ובעזרת השם נגיע למטרותנו ונתראה ונשמח יחד ונבנה ונלחם יחד בעד עמנו השרוי בצער בכל ארצות-הגולה ובעד ארצנו כדי לתת לה חופש לאומי, כיאה לה. אני גומר את מכתבי הראשון העונה על מכתבכם שקיבלתי ושולח לכם, לכולכם, איחולים לבביים ונשיקות לבביות, שנזכה בקרוב להתראות אתכם בארצנו החביבה. שלום! הצליחו בעבודתכם!

שלכם,

ב

ואלמאדינה, 15.7.46

לכב' משפחת בן-דודי ישראל, שלום רב לכם!

בתור הוספה למכתב שאני שולח היום בדואר-האוויר אני שולח מכתב, שקיבלתי מחברי שכני הנמצא עכשיו פה, בפלורנץ. גרגו יחד, קיר ליד קיר. חברי-נעורי הוא, לא ראיתיו ולא שמעתי עליו זה תשע שנים, והוא שמע שאני נמצא פה, באיטליה, וכתב לי תיכף. במכתבו הוא כותב ומודיע לי את האמת הטרגית. סופם המשונה של הורי ואחיותי היקרים, עליהם השלום, שנהרגו ונרצחו בארבע מיתות בית-

דין עלי-די רוצחי ס"ס, ימח שמם! די ינקום לעינינו נקמת עבדיו! הבל על דאבדין ולא משתכחין!

אני מתאמץ להפסיק מנושא זה, כי אם אכתוב על כך לא תספיק הדיו בשבילי ואצטרך לגמור בדמעות-דם. אומר די לצרותינו! כשאזכה בקרוב לעלות ארצה אז אספר לכם הכל בפרוטרוט. תשמרו את המכתב והתמונות שאני שולח לכם. תמונת אחי מנעוריו... ה"אוריגנל שמרתי בכל ימי היותי בגיטו ובמחנות, בכל הביקורים והחיפושים. רק זה נשאר לי מכל תמונותי, ממשפחתי. אני תקוה שבקרוב אתראה אתכם.

בברכת ציון ו"העפל", שלכם,

ג

ב"ה, כפר-עציון, ל' בניסן תש"ז (20.4.47)

יקירי וידידי-נפשי,

— — —

אני מרגיש עצמי בטוב. אני בריא, שמח ומאושר. אם יש לי איזו דאגה אני משתדל להסיח דעתי ממנה ועושה את עבודתי הלאה. אני מתגבר בתקותי ובתקות הכל כי יהיה טוב, כי מוכרח להיות "טוב", כי עתידנו עוד יזהיר כנוגה אור. ואת חלומנו נגשים. לא לשוא יהיה עמלנו. לא לחינם תהיה שפית-דמינו. כל טיפה של דם נקי תתבע כפליים. העיקר נזדיין במרץ וברוח ונאחד כל פעולותינו וכל רעיונותינו למרכז אחד נקי וצלול. אז נצליח בזה שכל יהודי רוצה להצליח ולמצוא בארצו...

בזה אני מסיים את שורותי.

— — —

שלכם,

ד

ב"ה, כפר-עציון, ט"ז בשבט תש"ח (27.1.48)

שלום רב לכם, דוד יהודה וכל המשפחה!

מכתבך מיום ט"ו בשבט, שהתגעגעי לו בצמאון גדול, קיבלתי במוצש"ק י"ג שבט... איי-הקשר גרם לאיחור הזה. דברי תנחומיך קיבלנו והם חדרו ללבותינו. ימי-האבל נגמרו כבר מזמן והחזקנו מעמד. שלום לי, ואני ב"ה בריא, וזהו העיקר. בתקופתנו אנו יש לי הרבה לכתוב לך אלא שקשה לאסוף כעת את כל החומר ואת כל הפרטים ולהעלות אותם על הנייר הזה, כי לא עת דברים היא ולא עת להרבות כתיבה. דבר בעתו מה טוב. יבוא יום והחיים יחזרו למסלולם. אז אפרט לך הכל.

אך כדי לצאת ידי חובתי ארשום בקיצור כמה דברים שהתרשמתי מהם מאד והם חרותים במוחי ויהיו חרותים כל ימי חיי. ואלו הם: מעשי חשמונאים היו כאן, ולא עוד, אלא שגם אני זכיתי להיות בין אלה ולקחת חבל במעשי-הגבורה האלה. בעיני ראיתם, חייתי והייתי בהם. המוניס-המונים הקיפו והתקיפו אותנו ורצו להשמיד, להרוג ולאבד את הכל... ובמשך כל היום חיזק ה' את רצונם ולבם. אבל אחת ידענו וזכרנו, כי היום הוא יום רביעי אשר ב"תפילת שחרית"

והמתאמים, הסגנון היאה, התרופה האמיתית למלחמתי ולמצב רוחי. ספרתי ומנתי כל מלה ומלה. התיחדתי בד' אמותי וקראתי הכל במחנות נעימה. גמרתי הגעתי לשורותיו של חיימקה. ברוב ענין קראתי שורותיו המעניינות, ובעיקר עמדתי על המשפט, בעת שהוא מפרט את שמותיהם של הכלים בדיוק, מאילו כלים הושמעו היריות, כמה גדול כוחה של ההגנה שאפילו קטנים יודעים אותו. אנו בלדותנו לא ידענו ולא חלמנו על אלה. לו היינו יודעים זאת היינו יושבים עכשיו כל אחד בשלום ושלוה איש תחת גפנו ותאנתו ליד ביתו במדינתו העברית! ואמנם היטב עיינתי במשפטך היחיד, יצחק; וזו לשונו: „עכשיו הגיע הזמן שאנו מוכרחים בכוח הנשק לשמור על שלנו“ וכי' ומפני שזה עכשיו, לכן מוכרחים אנו להשתמש בכוח, בהרבה כוח, בנשק, בהרבה נשק. לולא היה זה עכשיו כי אם הרבה קודם-לכן, ואפילו בעת שצעק והזעיק על כך אחד מגדולי הציונים... (ודי להכימא ברמיזא) היינו חוסכים הרבה כוח והרבה נשק וההצלחה היתה מרובה יותר ומהירה יותר. אבל מה לעשות? הרמב"ם אומר: כשם שפרצופיהם של בני-אדם משונים כך דעותיהם של בני-אדם משונות. כל אחד מבין אחרת. איראפשר וקשה כקריעת ים-סוף להשוות דעה אחת למשנה. למה לנו לחשוב מה שהיה לפני שנים? נראה מה שמתרחש כעת בינינו. לו היו מתאחדים ומתאגדים כל הלוחמים והיו לוחצים את ידיהם זה לזה, לו היו כתפיהם צמודות בשורה אחת, היתה ההצלחה למען הנצחון מרובה והיינו מגיעים למטרתנו בהנחלת תבוסה עצומה לאויב בכל מקום שהוא. יהי רצון שרצון לאומי אמיתי יאגד את כל לוחמינו. אז ננצח במלחמתנו וכולנו יחד, בלי שום חישובים ויחוסים, נקים ונבנה כמו ידינו את מדינתנו העברית!

כעת קצת מחיינו כאן: לבטח שמעתם וקראתם הרבה על מה שהתרחש כאן לפני ימים מספר. לוחמים עברים החזיקו מעמד בקרב של שלושים שעות במצב נורא ואיום, שכנו בתוך לועו של הארי. עייפים, רעבים וצמאים, שבורים ורצוצים לחמו עם האויב אשר רצה להשמיד אותם כליל, אבל לשוא היה זממו הרע. המעטים ניצלו על-ידי משאומתן עם הצבא שנתאכזב אחר-כך, חבל, חבל על הכלים שנפלו בידי מרצחים... אבל הנפש יקרה לנו. הרי תחילה כתוב „בכל נפשך“ ואחרי זה כתוב „בכל מאודך“. עכשיו שוררת הפוגה בגבולותינו. יהי רצון שתימשך גם בעתיד. לעתים רחוקות רואים אנו זרחנים ושושעים קצת מוסיקה, אבל כוונתם הרעה היא רק להטריד ולהבהיל. אנו משתדלים שהחיים ישאו אופי תרבותי, ובאמת בשעות הפנויות מתאספים חוגים שונים ולומדים שונות. מדי פעם בפעם מסדרים הצגות, עובדים ושומרים ועובדים. וכן יום גורר יום, לילה גורר לילה, עד שהימים הנוראים והעצובים יחלפו וילכו לעזאזל, ויגיעו ימים טובים, ימי שלום, ימי תרועות-נצחון בחוצותינו וכמו שכתבת, יצחק, זמנים שבהם נהיה זכאים לשלוט במדינתנו שלא יחסר בה דבר, והיא תשוב להיות לבניה-מגנייה ארץ זבת חלב ודבש. מוגר האויר אצלנו על-פי רוב גשום הוא. גשם יורד בזעף, יורד ויורד ואינו פוסק. כל הבריכות מלאות. לפני שבועים בערך היו ההרים מכוסים שלג. דרכנו בשלג עד למעלה נעלים. דימיתי שאני נמצא בתוך איזה כפר פולני. לו היתה אפשרות לבוא לבקר היו באים אז מכל פינות הארץ. היה זה מחזה נפלא בשביל חיימקה. הוא היה בודאי מגלגל לגולגל-שלג והיה מעביר אותם לתלאיב. גם היו רוחות חזקות וסופות שעקרו עצים חזקים מתוך האדמה, אבל בתוך כל זה

אמרנו „אל נקמות הופיע“ — וכך היה. אנחנו ראינו את נפלאות ה' וגבורת ה' אשר נתן כוח וגבורה בידינו להפיל חללים, פגרים. אנחנו ראינו אותם כורעים תחתיהם ומשאירים את פגריהם והניצולים ברחו כל עוד נפשם בכפם, ואנחנו קמנו ונתעורר. נמסרו גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים, „נס גדול היה שם“; לפני אלפיים שנה — וההיסטוריה חוזרת על עצמה; נס גדול היה כאן בהרייהודה, במקום בו לחמו הראשונים לפנינו; „בעמק ברכה“ בימי יהושפט והפלשתים נחלו מפלה, בו במקום נלחמו אנשי-תורה-ועבודה וניצחו. לעולם לא אשכח את מראה-עיני ואת רשמי לבי. יתן ה' שכל מגינינו באשר הם ינצחו במלחמתם, שהיא מלחמת-מצוה, ונשמע בקרוב את תרועות-הנצחון ואת תרועות שופרו של משיח. עוד יישמע בהרייהודה וברחובות ערי ארץ-ישראל קול שמחה והדי-נצחון.

בזה אני מסיים, וברכתי ושלחת אליכם מעמדת-מגן, אי-שם בהרייהודה. היו חזקים ובראים! עוד נזכה לשמוח ולרקוד יחד עם בני המשפחה ויחד עם כל בני הישוב בחג המדינה העברית!!! יש ברכוני להאריך, אלא שקשה לי להאריך מהרבה סיבות. אבקש: כתוב לי לעתים תכופות, כי דברך מחיים את נפשי ומרווים את צמאוני. כתוב לי על כל פרט ופרט ועל כל בני המשפחה.

בברכת „הנצחון“, שלום!

ה

ב"ה, כפר-עציון, ה' באדר ב' (16.3.48)

שלום רב לכם, דוד, דודה וכל המשפחה!

— — —

בדרך-כלל שוררת הפוגה במקצת בסביבתנו. אנו תקוה ששלוה ושלום ישכנו בגבולותינו בפרט, ובכל גבולות הארץ בכלל. אני בריא ומצב-רוחי טוב. אני בין הרבים העומדים איתן על משמרתם. אנו מקווים ששכנינו לא יעזו לפגוע בנו אחרי הלכת הטוב... שקיבלו כאן. ובע"ה ננצח בכל צרה שתבוא... נכון כתב „ספרא וסייפא בכרוכיה“, כי רוב שעות היום והלילה מבליים אנו בשני אלה החשובים והעיקריים בתקופתנו אנו... אבל בטוחים אנו שהימים יחזרו במהרה כתיקונם ונקיים, „וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות. לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה“. ושוב נתעסק אך ורק ב„תורה ועבודה“. מי יתן ותקיים ברכתך לזכות להתאסף בחג-הגאולה לשבת יחד ליד שולחן אחד. ה' תצרך! אפילו חרב הדה מונחת על צוארו של אדם אל יתיאש מן הרחמים...

— — —

שלכם,

1

ב"ה, כפר-עציון, כ"ד באדר ב' תש"ח (3.4.48)

שלום רב לכם, נחמה, יצחק וחיימקה!

מכתבכם מיום י"ז באדר ב' קיבלתי — — — איני יכול לתאר לכם שמחתי העצומה. בראותי מעבר למעטפה את המלה „גבעתים“. חיש-מהר פתחתי את המעטפה והתחלתי לקרוא את השורות המפוררות על הנייר. עיני נפקחו. פני קרנו מרוב עידוד שכתבת, יצחק! מצאת בדיוק את המשפטים הנכונים

מוסיע מדי פעם לפעם יום אביבי חם, ובזה הוא מראה שהחורף הולך
תגמר, אָרֶץ עם ימי המרים. ימי אביב וקיץ עומדים להגיע ואתם
צפרים הפוצחות בשירה ורינה והמבשרות על נצחוננו הלאומי בהקמת
ממלכת יהודה במולדתנו ציון!!!

— — —

אנו דורשים בשלומכם ובשלומם של כל בני־המשפחה. נקווה

שהימים והזמנים הטובים יגיעו בקרוב ושוב נתכנס בצוזתא חדא,
נרקוד ונשמח יחד בחג הגאולה השלמה. אני מאחל לכם כל טוב
וחג שמח.

שלום! להתראות בקרוב! שלכם,
חיימקה! כתודה על מכתבך היפה שכתבת ועל אלה שעוד תכתוב.
אני שולח לך פרחים אחדים מהפרחים הפורחים בין פרחי הרי־יהודה!